

УДК 37.064.1

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-5\(200\)-98-101](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-5(200)-98-101)

Семеній Наталія

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0003-0095-8449>

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ ЯК УМОВА УСПІШНОГО ПАРТНЕРСТВА МІЖ УЧИТЕЛЯМИ ТА БАТЬКАМИ

- A** Відповідно до Концепції «Нової української школи» перед батьками та вчителями постали нові завдання – ефективне партнерство задля розвитку індивідуальної особистості, здатної розкрити свій власний потенціал та впливати на зміни, які відбуваються у суспільстві. Для досягнення успішного партнерства вагомим показником є високий рівень педагогічної культури батьків.

Серед найрозповсюдженіших ефективних форм роботи, на наш погляд, є тренінги, вебквести, ведення блогів і сайтів. Перехід закладів освіти з очної на дистанційну форму навчання підвищує роль використання інтернет-ресурсів у роботі з батьками. Їхня роль та значення розкриваються у поданій статті.

Ключові слова: педагогіка партнерства; тренінг; вебквест; блог; сайт; Концепція «Нової української школи»; початкова школа; учні

- S** *Semenii Natalia. A high level of pedagogical culture of parents as a condition of successful partnership between teachers and parents.*

According to the Concept of «The New Ukrainian school» both parents and teachers faced with new tasks – effective partnership appeared for the sake of development of individual personality, able to expose the own potential and influence on changes, which occur in society. The high level of pedagogical culture of parents is important for achieving successful partnerships.

In our opinion, the most common effective forms of work are trainings, webquests, blogging and websites. The transition of educational institutions from full-time study to distance one increases the role of using Internet resources in work with parents. Their role and meaning are revealed in the given article.

Key words: pedagogy of partnership; training; webquest; blog; website; Conception of «The New Ukrainian school»; initial school; pupils

Семеній Наталія Олегівна, кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри початкової освіти, Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Україна

Semenii Natalia, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Primary Education, Pedagogical Institute of Borys Hrinchenko University of Kyiv, Ukraine

E-mail: n.semenii@kubg.edu.ua

Актуальність проблеми. Більше року учні початкової школи лавірують між очною та дистанційною формою навчання, що значно ускладнює освітній процес. У цьому контексті основна відповідальність покладається не лише на вчителів, а й на батьків, які мають забезпечити умови для успішного сприйняття та розуміння матеріалу.

Важливою умовою ефективного партнерства між учителями та батьками є підвищення педагогічної культури батьків, розвиток їхнього батьківського потенціалу, визначення дієвих форм педагогічної взаємодії між учителями та батьками.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Зацікавленість та різноманітність наукової думки щодо проблеми педагогічної культури спостерігається в країнах Західної Європи та США. Найактивніше у розробленні цієї тематики проявили себе такі науковці: Б. Шугермен (Велика Британія), Х. Блек, Дж. Картер, П. Кінг, Б. Додж, Б. Кауфман (США) та ін. Серед вітчизняних науковців проблемою формування педагогічної культури батьків займаються: Т. Алексєєнко, І. Деснова, В. Постовий, О. Хромова, Т. Цуркан та ін.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Здебільшого педагогічна взаємодія з батьками

реалізується за допомогою традиційних форм навчання, однак сучасні реалії вимагають інших форм для залучення батьків до педагогічного партнерства та загальної просвіти батьків. Такими формами є інтерактивні тренінги та використання ІКТ.

Метою статті є визначення значущості високого рівня педагогічної культури батьків як однієї із ефективних умов успішного партнерства між учителями та батьками; розкриття основних форм роботи з батьками, які допоможуть розкрити батьківський потенціал і підвищать рівень їхньої педагогічної культури.

Викладення основного матеріалу. Розглядаючи поняття «педагогічна культура», неможливо не розкрити іншу, не менш важливу, дефініцію – «культура». Вона включає в себе педагогічну культуру та являє собою нормативні вимоги, пропонувані до будь-якого конкретного виду діяльності людини.

У свою чергу, педагогічна культура являє собою вимоги, пропонувані до діяльності з навчання і виховання, і виступає інтегративною характеристикою педагогічного процесу в єдності з об'єктом, суб'єктом, змістом, механізмом, системою і цілями. Педагогічна культура є частиною загальної культури як суспільства в цілому, так і кожної окремої людини [2, с. 5].

Отже, з одного боку, педагогічна культура – це особлива підсистема, особливий вид культури, з іншого – вона як елемент присутній у кожному з видів культури.

Родина впливає на всебічний розвиток дитини, визначаючи, виробляючи і закріплюючи в її свідомості поведінкові моделі, застосовані до будь-якої сфери життєдіяльності. Сформована у родині з авторитарною педагогічною культурою дитина, швидше за все понесе її далі й буде реалізовувати не тільки у вихованні власних дітей, але й у всіх сферах своєї життєдіяльності. У більшості випадків загальна демократична або авторитарна орієнтація особистості закладається типом педагогічної культури сім'ї, у якій ця особа сформувалася. В умовах, коли значна частина населення не володіє елементарними педагогічними знаннями, родина ще довго буде залишатися цитаделлю авторитарного виховання.

Це говорить про необхідність широкої пропаганди педагогічних знань усіма наявними засобами. Формою такої пропаганди може бути створення в засобах масової інформації (як на державному, так і на місцевому рівні) серії розважально-освітніх передач, які в ігровій формі несуть різноманітну інформацію, спрямовану на підвищення педагогічної культури сім'ї. На муніципальному рівні, з максимальним ступенем урахування регіональної специфіки, доцільно розробити, апробувати і ввести систему педагогічної освіти батьків силами школи. Така система повинна бути синхронізована зі стадією підготовки дошкільників до вступу в школу і розглядатися як її важливий складник.

Адміністрація та педагогічний колектив школи мають ініціювати, поглиблювати та розширювати варіанти співпраці

з батьками своїх вихованців. Відповідно до Концепції «Нової української школи» педагогічне партнерство між батьками та вчителями необхідно спрямовувати на створення освітньо-професійної траєкторії учня.

Зазначена концепція покладає на школу обов'язки у розширенні обізнаності батьків щодо вікових особливостей розвитку дитини, ефективних способів виховання лідерських, комунікативних, організаторських якостей, розвитку індивідуальних особливостей учнів тощо.

Автономія закладів освіти посилює відповідальність кожної школи перед соціумом за якість освіти. Батьки будуть вибирати заклад за його якісними показниками, тому для того, щоб бути на лідерських позиціях, посилиться конкуренція між школами, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню ефективності всього освітнього процесу [3].

Відповідно до Концепції «Нової української школи» сучасні батьки мають змогу здобувати значну кількість корисної інформації щодо організації освітнього процесу, правової та психологічної підтримки.

Так, у буклеті «Путівник школою» [5] розкриваються правові аспекти, про які мають знати батьки, та подається алгоритм дій у різних ситуаціях, що можуть виникнути у дитини в освітньому середовищі. Сучасні, назрілі проблеми розкриваються різними фахівцями, завдання батьків – правильно реагувати на можливі труднощі.

Залучення батьків до обговорень, створення Viber спільнот допомагають ефективно та індивідуально комунікувати з учителями задля спільної мети – створення успішного середовища та сприятливих можливостей для кожного учня.

Для того, щоб визначити основні форми роботи, які використовує вчитель початкової школи у своїй діяльності, було проведено опитування учителів 1–4-х класів та визначено, що найпоширенішими серед них є: батьківські збори, бесіди, семінари, майстер-класи. Однак, на погляд учителів, вони недостатньо розкривають педагогічні можливості батьків.

Проблема сучасних батьків – відсутність правильної та корисної інформації. У мережі «Інтернет» є досталь джерел, але відсутність розуміння їхньої правдивості та обґрунтованості призводить до неусвідомленого розв'язання батьками проблем, що виникають. Тому педагогічна просвіта батьків якнайкраще допоможе скоординувати діяльність батьків, підвищити рівень їхньої обізнаності та педагогічної культури.

Дієвим інструментом, на наш погляд, є створення вчителями-класоводами відеозвернень зі сучасною просвітницькою інформацією для батьків. Кожен учитель знає проблеми свого класу, яким він опікується. Тому варто проводити з батьками відеолекторії, відеопрактики, які допоможуть їм краще зрозуміти психолого-педагогічні особливості сучасного освітнього процесу та сприятимуть ефективному вихованню підростаючого покоління.

Також ефективною формою педагогічної взаємодії з батьками є тренінги. Вони мають замінити стандартні бесіди з батьками, адже під час очної взаємодії батьки хочуть набувати практичних навичок, а не сприймати загальні поради. Під час застосування різних вправ на тренінгах батьки зможуть розкрити батьківський потенціал та навчитися ефективно комунікувати зі своїми дітьми.

Темами тренінгів можуть бути:

1. «Адаптація першокласників до освітнього середовища».

Мета: стимулювати батьків до процесу взаємодопомоги дитині під час адаптації до навчання та нового освітнього середовища; розкрити психологічні процеси переходу дитини з дошкільної установи до початкової школи тощо.

2. Тренінг «Моральне виховання учнів у сучасних реаліях».

Мета: надати батькам навички впливу на дітей шляхом переконань; розкрити роль і значення високого рівня моральних цінностей для подальшого становлення успішної особистості тощо.

3. Тренінг «У чому моя відповідальність?».

Мета: формувати відповідальне ставлення батьків до розвитку фізичного та психічного здоров'я дітей; розкрити основні правові аспекти відповідальності батьків тощо.

4. Тренінг «Лайфаки створення позитивного мікроклімату в сім'ї».

Мета: розкрити стилі неправильного виховання та визначити їхній вплив на дитину; сформувати навички створення гармонійного середовища для дитини вдома; навчити ефективній взаємодії з дитиною під час спілкування та ігрової діяльності тощо.

5. Тренінг «Ролі учасників освітнього процесу відповідно до Концепції НУШ».

Мета: ознайомити батьків із вимогами нового Державного стандарту початкової школи, Концепцією «Нової української школи»; залучити батьків до освітнього процесу; розкрити функції основних ролей в освітньому процесі – «вчитель», «учень», «батьки» та ін. [4; 7].

Наведені та інші теми тренінгів допоможуть підвищити рівень педагогічної культури батьків, розкриваючи їхній батьківський потенціал. Така форма роботи допоможе батькам усвідомити та змінити своє ставлення до тих проблем, які у них можуть виникати з дітьми. Вправлення у навичках ефективної комунікації з дітьми мають особливо важливе значення для батьків учнів 1–2-х класів, адже вони тільки починають усвідомлювати зміну ролі з вихованця дошкільного закладу на роль учня закладу освіти.

Оскільки сучасні карантинні реалії не дають можливості проводити більшість заходів, спрямованих на просвіту батьків, то варто використовувати сучасні інформаційні інструменти для залучення батьків до ефективної комунікації з учителями.

Сучасною та новітньою формою роботи з батьками у зазначеному контексті є вебквести.

Науковець Е. Холат розглядає вебквест як модель навчання суб'єктів освітнього процесу, засобом якої служать ресурси мережі «Інтернет» [9].

Сутність технології полягає в тому, що вчитель у мережі «Інтернет» створює декілька проблемних завдань і за допомогою інтернет-ресурсів батьки мають їх виконати, навчаючи при цьому нових навичок.

Відповідно до типів завдань вебквести бувають (за Б. Додж): журналістські, конструкторські, творчі, переконливі, аналітичні, оцінні, наукові, самопізнавальні, розв'язання спірних проблем, загадки [8].

Завданнями можуть бути: перегляд відеоматеріалів, презентацій у PowerPoint чи Prezi, читання книг, оповідань, притч, розв'язання проблемних ситуацій виховання, проходження тестів, заповнення анкет тощо. Вони допоможуть розкрити потенціал батьків, а форма подання сприятиме залученню їх до цікавих видів діяльності.

Така технологія допомагає стимулювати інтерес батьків до вивчення сучасних змін в освітній сфері, збагачувати виховний потенціал впливу на дітей і підвищувати педагогічну культуру, надає впевненості у власних батьківських виховних впливах тощо.

Темами вебквестів можуть бути:

1. «Кроки до щасливої родини».

Мета: розкрити батьківський потенціал, надати варіанти взаємодії з дітьми, розкрити методи впливу на психологічні особливості дітей різних темпераментів.

2. «Можливі труднощі у вихованні».

Мета: надати відомості щодо варіантів корекції різної поведінки дітей у побутових і навчальних ситуаціях, розкрити важливість психологічної підтримки для кожної дитини.

3. «Казка як засіб впливу на дитину».

Мета: надати батькам навичок ефективного впливу на дітей під час читання, розігрування та обговорення змісту казок.

4. «Вихідний день родини».

Мета: розкрити батькам потенціал дозвілєвої діяльності сім'ї; навчити використовувати зміст ігор як ефективний метод корекції поведінки дітей і підвищення емоційного контакту з ними.

5. «Сімейне коло».

Мета: навчити батьків уникати конфліктних ситуацій із дітьми та визначити ефективні шляхи їхнього розв'язання; надати знання про різні арт-терапевтичні методи корекції поведінки дітей [6, с. 57].

Застосування технології вебквестів підвищить рівень педагогічної культури батьків; сприятиме мотиваційній готовності до самовдосконалення; розкриє шляхи розв'язання проблемних ситуацій, які виникають у родині; підвищить виховний потенціал сім'ї; розширить уявлення батьків про сучасні досягнення педагогічної науки у вихованні дітей тощо [1; 10].

Наступною, не менш цікавою, формою залучення батьків до співпраці є створення блогу чи сайту з опитувальника-

ми, корисною інформацією, методичними матеріалами з предметів, розкриттям сучасних тем виховання підростаючого покоління.

Блоги можна створювати на таких платформах, як: Wix, WordPress, Drupal, Pyro, SilverStripe, Textpattern, Serendipity, Jekyll, Subrion.

Серед конструкторів сайтів найпопулярнішими є: Weblium, Tilda, Wix, uCoz, Flexbe, Nethouse, Site 123, Mozello.

Змістове наповнення блогу та сайту мають відповідати проблемам класу. Учителі мають наповнювати ці ресурси задля ефективної співпраці з батьками свого класу. На сайті варто зробити рубрику «Питання – відповідь», у якій батьки можуть анонімно надсилати запитання та отримувати на них відповіді, що будуть стосуватися як навчального, так і виховного процесу. Також потрібно висвітлювати основні новини шкільного життя та методичні рекомендації батькам щодо пояснення матеріалу, який вивчають діти, розкрити проектну діяльність і подати варіанти їхньої реалізації. Не менш важливою рубрикою має бути розв'язання конфліктів у родині. При цьому можна розглядати як конфлікти у подружжі (з розумінням того, що це впливає на дитину), так і між дітьми та батьками. Тем може бути безліч, як і рубрик. Головне – це бажання вчителя та зацікавленість батьків.

У блозі можна створити ті самі рубрики, що й на сайті, окрім цього, вагомою різницею між цими ресурсами є те, що у блозі робляться постійні записи, розміщуються зображення чи мультимедіа, відеоуроки для того, щоб батьки краще були обізнані з тем уроків і могли допомогти учням виконати складні завдання, поставлені вчителем. Батьки мають розуміти, що для учнів початкової школи важливим є навчитися вмінню вчитися та досягати перемог як самостійно, так і з підтримкою батьків. Такі ресурси допоможуть батькам у зручній для них час підвищувати свою педагогічну культуру та загальну обізнаність в освітній сфері.

Висновки дослідження. Трансформації, які відбуваються у нинішньому суспільстві, вимагають активного залучення батьків до освітнього процесу. Вимушений перехід до дистанційного навчання, відсутність мотивації учнів до здобуття нових знань, умінь, формування компетентностей вимагають значного батьківського впливу на особистість дитини. Залучення батьків до педагогічного партнерства між учителями та батьками завдяки представленим формам роботи допоможе розширити батьківський потенціал, активізувати їхній виховний вплив, підвищити педагогічну культуру тощо.

Перспективи подальших наукових розвідок. Вагому роль у підвищенні педагогічної культури сім'ї і через неї

всього суспільства здатна відіграти сімейна педагогіка. Підготовка школярів до майбутнього сімейного життя повинна включати ознайомлення їх з цією наукою. Саме це може бути перспективою подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Вахняк Н. Технологія веб-квест у формуванні культури батьківства молодих сімей. *Молодь і ринок*. 2019. № 3 (170). С. 165–170.
2. Деснова І. Формування педагогічної культури батьків дітей раннього віку в умовах дошкільного навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Одеса, 2011. 20 с.
3. Концепція Нової української школи. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 01.11.2021).
4. Кочерга О. Підготовка студентів до роботи з батьками як важлива складова професійної підготовки вчителя початкової школи в умовах модернізаційних змін. *Педагогічний дискурс*. 2011. Вип. 10. С. 262–268.
5. Путівник школою. 2021. URL: <https://schoolguide.nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/buklet.pdf> (дата звернення: 02.11.2021).
6. Програма формування педагогічної культури батьків / В. Г. Постовий, О. Л. Хромова, Т. Ф. Алексієнко та ін.; Держ. центр соц. служб для молоді; Держ. ком. у справах сім'ї та молоді; Ін-т проблем виховання АПН України. Київ, 2003. 107 с.
7. Цуржман Т. Педагогічна культура батьків (відкриті батьківські студії) : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. Г. Іванчук ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці : Рута, 2020. 189 с.
8. Dodge B. A Rubric for Evaluating WebQuests. 2001. URL: <http://webquest.sdsu.edu/webquestrubric.html> (дата звернення: 15.10.2021).
9. Halat E. A Good Teaching Technique: WebQuests. *The Clearing House. A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*. 2008. Vol. 81. Issue 3. P. 109–112 (дата звернення: 27.09.2021).
10. March T. The Learning Power of WebQuests. *Educational Leadership. New Needs, New Curriculum*. 2004. Vol. 61, number 4. P. 42–47.

References

1. Vakhniak, N. (2019). *Tekhnolohiia veb-kvest u formuvanni kultury batkivstva molodykh simej* [Web-quest technology in the formation of parenting culture of young families]. *Molod i rynok [Youth and the market]*, 3 (170), 165-170 [in Ukrainian].
2. Desnova, I. (2011). *Formuvannia pedahohichnoi kultury batkiv ditei rannoho viku v umovakh doshkiinoho navchalnoho zakladu* [Formation of pedagogical culture of parents of young children in the conditions of preschool educational institution]. (Extended abstract of PhD diss). Odessa [in Ukrainian].
3. *Kontseptsiia Novoi ukrainskoi shkoly [The concept of the New Ukrainian School]*. (2016). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
4. Kocherha, O. (2011). *Pidhotovka studentiv do roboty z batkamy yak vazhlyva skladova profesiinoi pidhotovky vchytelia pochatkovoї shkoly v umovakh modernizatsiinykh zmin* [Preparing students to work with parents as an important component of professional training of primary school teachers in the context of modernization changes]. *Pedahohichniy dyskurs [Pedagogical discourse]*, 10, 262-268 [in Ukrainian].
5. *Putivnyk shkoloiu [School guide]*. (2021). Retrieved from <https://schoolguide.nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/buklet.pdf> [in Ukrainian].
6. Postoviy, V. H., Khromova, O. L., ... & Aliksieienko, T. F. (2003). *Prohrama formuvannia pedahohichnoi kultury batkiv [The program of formation of pedagogical culture of parents]*. Kyiv [in Ukrainian].
7. Tsurkman, T. (2020). *Pedahohichna kultura batkiv (vidkryti batkivski studii) [Pedagogical culture of parents (open parent studios)]*: navch.-metod. posib. Chernivtsi: Ruta [in Ukrainian].
8. Dodge, B. A. (2001). *Rubric for Evaluating WebQuests*. Retrieved from <http://webquest.sdsu.edu/webquestrubric.html>.
9. Halat, E. (2008). *A Good Teaching Technique: WebQuests*. *The Clearing House. A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 81, 3, 109-112.
10. March, T. (2004). *The Learning Power of WebQuests*. *Educational Leadership. New Needs, New Curriculum*, 61, 4, 42-47.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 10.11.2021